

Seth Erlandsson

VEM ÄR HAN?

Den verkliga Jesus
från Nasaret

Bibelcitaten är hämtade ur Svenska Folkbibeln

Svenska Folkbibeln, Gamla testamentet, copyright © 1998, Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm.

Svenska Folkbibeln, Nya testamentet, copyright © 1996,1998, Stiftelsen Biblicum, Ljungby och Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm.

Copyright © 2007 Seth Erlandsson och Bokförlaget XP Media

Omslag och sättning: XP Media

Tryck och bokbinderi: AIT Trykk Otta AS, 2007

ISBN 978-91-89299-45-0

Bokförlaget XP Media
Albatrossvägen 36, 136 66 Haninge
Tel 08-741 26 01
www.xpmedia.org

Innehåll

Inledning	sid 6
1. Jesus i tid och rum..	sid 10
2. Vem är Jesus enligt Nya testamentet?..	sid 24
3. Vem är Jesus enligt utombibliska källor?.	sid 92
4. Vem är Jesus enligt bibelforskare?..	sid 100
5. Evangeliernas likheter och olikheter.	sid 127
6. Jesus och de gnostiska evangelierna	sid 149
7. Jesus och Gamla testamentet..	sid 163
8. Jesus och Guds rike	sid 179
9. Jesus som tjänare.	sid 202
10. Jesu relation till Fadern och Anden.	sid 211
11. Olika syn på Jesus – varför?..	sid 218
12. Den verkliga Jesus från Nasaret – en sammanfattning.	sid 234
Person- och sakregister..	sid 243
Fler böcker..	sid 248

Inledning

När något har hänt frågar vi ofta nyfiket: Vad hände? Finns det några vittnen till händelsen? Om så är fallet, vad såg och hörde de? Vem eller vilka är inblandade i händelsen? Vi är nyfikna på vilka de är, varifrån de kommer och vad de sysslar med.

Detsamma borde gälla om de händelser där Jesus är huvudpersonen. Vad hände? Vem är egentligen Jesus? Vad har han sagt och gjort? Hur uppfattar olika människor honom? Finns det några vittnen? Vad påstår ögonvittnena att de har sett och hört?

Det kan vara frustrerande när det inte finns några vittnen till en händelse. Man tvingas då att i stor utsträckning gissa eller spekulera om vilka de inblandade var och vad de gjorde. När det gäller Jesus och vad han sagt och gjort finns det i Nya testamentet en rad vittnesmål, både från personer som dagligen umgicks med Jesus och sådana som bara vid vissa tillfällen kom i kontakt med honom, bl.a. myndighetspersoner. Det finns all anledning att ta reda på vad dessa vittnen har att säga om Jesus, oberoende av om vi är skeptiska till deras vittnesmål eller inte.

Ändå yttrar sig många om vem Jesus är och vad han har gjort som om det inte skulle finnas några vittnesmål från ögonvittnen. Det har skrivits många Jesusböcker som innehåller alla möjliga fria spekulationer om Jesus och vad som hände, utan att ögonvittnenas vittnesmål får komma till tals. Hur kan det komma sig?

Jag tror mig veta svaret. De vittnesmål som Nya testamentet förmedlar inkluderar berättelser om under, och vittnen som har sett övernaturliga ting kan inte vara trovärdiga, me-

nar man. På förhand utesluts att Jesus var en unik person med övernaturlig förmåga. De under han sägs ha utfört inför många vittnen måste därför antingen vara inbillningar eller fromma påhitt eller ha naturliga förklaringar. Ja, så måste det vara, även om man inte har några bevis för att så är fallet.

Modern vetenskap utesluter Gud och övernaturlig kausalitet som verkliga faktorer i historien, inte därför att den *vet* att Gud inte finns utan därför att den inte kommer åt och kan testa Gud och gudomlig kausalitet. Detta har lett till att moderna och upplysta människor anses bara kunna tro på sådant som är inomvärldsligt möjligt. Utgår man från *en sådan tro, dvs. en naturalistisk verklighetssyn*, måste bibeltexter som förutsätter Guds övernaturliga uppenbarelse och ingripande i historien på förhand underkännas som sanningsvittnen.

Men om nu ögonvittnena har sett det de säger sig ha sett och hört det de säger sig ha hört? Om det inte bara är fråga om några enstaka vittnesmål utan en stor mängd som alla är samstämmiga? Om t.o.m. Jesu fiender vid några tillfällen tvingas konstatera att det inte går att förneka vad så många såg hända, vad gör vi då? Kan vi på förhand avvisa en hel rad ögonvittnen som lögnare utan att ha andra vittnesmål som visar att de ljuger?

När man vid en rättegång ställer frågan "Vad hände egentligen?", hur går man då till väga? Frågar man inte om det finns några ögonvittnen? Lyssnar man inte först och främst på dem? Det gör man, även när man ställer sig undrande inför vissa utsagor, och inga ögonvittnen avfärdas på förhand som otillförlitliga. För att kunna underkänna flera ögonvittnens samstämmiga vittnesmål måste man ha mycket starka skäl. I regel krävs att det finns andra ögonvittnen som gör det troligt att dessa samstämmiga vittnesmål är påhittade.

Lena Einhorn medger ärligt i sin senaste bok: "Givetvis går det inte att utesluta att det var just så (att Jesus – Guds Son

– dog på korset och sedan uppstod från de döda), och att Jesus verkligen var gudomlig.”¹ Men hon ser det ändå som ”en förutsättning för att titta på den *historiska* gestalten Jesus” ”att man, åtminstone tillfälligt, bortser från religiös tro, och möjligen även tanken på Jesus som gudomlig”.² Bakom ordet ”förutsättning” ligger tanken att den *historiske* Jesus inte samtidigt kan vara Jesus *Kristus*, den himmelske Människosonen, eftersom modern vetenskap bara räknar med inomvärldsliga händelser och personer som historiska.

Ivern att bara diskutera och ta med i beräkningen sådant som kan vara historiskt enligt en naturalistisk filosofi har lett till att senare tiders Jesusböcker ofta saknar en saklig redogörelse för vem Jesus är *enligt ögonvittnenas vittnesmål*. I stället lanseras omgående nya eller nygamla spekulationer och teorier. Det är tragiskt att ett rikt källmaterial med många samstämmiga ögonvittnesrapporter inte får komma till tals. *Dessutom är det väl viktigt både för troende och för tvivlare att sätta sig in i vad kristen tro bygger på och vad tvivlare betvivlar, om man nu är intresserad av att veta sanningen om Jesus.*

Den här boken vill inte vara en i raden av fantasieggande spekulationer. Att presentera Jesus som en mänsklig Superstar (Jesus Christ Superstar), som Maria Magdalenas älskare och make (Da Vinci-koden), som en homosexuell bland andra homosexuella (Ecce homo-utställningen) eller som en revolutionär lik Che Guevara fångar mångas intresse eller, som Paulus uttrycker det, ”kliar i öronen”. Men det innebär att man utan saklig grund bortser från ögonvittnenas vittnesmål. Att bortse från dessa och i stället ägna sig åt spekulationer går inte för sig i en rättegång. Enligt min mening går det inte heller för sig om man verkligen vill veta vem Jesus är och vad han har utträttat.

¹ *Vad hände på vägen till Damaskus? På spaning efter den verkliga Jesus från Nasaret* (2006), s. 208.

² Einhorn, s. 11.

I bokens första kapitel sätts Jesus in i sitt historiska sammanhang. Kan tiden för hans födelse, offentliga verksamhet, död och uppståndelse fastställas, och i vilket sammanhang ägde de många omtalade händelserna rum? I nästa kapitel får ögonvittnena besvara frågan: "Vem är han?" Utförligt får de som säger sig ha varit med och med egna ögon och öron sett och hört vad som hände komma till tals. De återkommer ständigt till den grundläggande frågan VEM? och VAD? Vem är han och vad utträttar han? Därför innehåller denna bok en sammanställning av bibelcitrat som i stor utsträckning får tala för sig själva.

Många har undrat om Jesus finns omnämnd i utombibliska källor. Därför ägnar jag ett kapitel åt denna fråga och ett annat kapitel åt vad bibelforskare har att säga om Jesus. En diskussion av de nytestamentliga evangelieskrifternas karaktär, likheter och olikheter får också ett eget kapitel, liksom den syn på Jesus som förmedlas av de gnostiska evangelierna. Förutsägelserna i Gamla testamentet om en kommande Messias och Jesu förhållande till Gamla testamentet måste också få komma till tals i en bok som denna, likaså Jesu undervisning om Guds rike, hans uppdrag som en "tjänare" och hans person som Guds Son i relation till Fadern och den helige Ande. Slutligen ställs frågan: Varför finns det olika syn på Jesus och vem är den verkliga Jesus från Nasaret?

Enligt min mening yttrar sig många om Jesus utan att ha satt sig in i vad ögonvittnena säger om honom. Som försvar för egna rekonstruktionsförsök har man gjort gällande att det är omöjligt att få en klar och enhetlig bild av Jesus utifrån Nya testamentet. Därför har jag funnit det angeläget att utförligt sammanställa det bibliska vittnesbördet om vem han är och vad han har gjort, så kan var och en konstatera om Bibelns presentation av Jesus är klar eller oklar, enhetlig eller oenhetlig. Många har ställt frågan "Vem är han?". Det är min förhoppning att denna bok ska underlätta för läsaren att finna svaret.

Kapitel 1

Jesus i tid och rum

Det är inte lätt att datera Jesu födelse med hundraprocentig säkerhet. Den tidpunkt som vår nuvarande tideräkning utgår ifrån bygger på otillförlitliga beräkningar av munken Dionysius Exiguus på 500-talet e.Kr. Hur och när denna tideräkning infördes och hur det kommer sig att den anger tidpunkten för Kristi födelse minst fyra år för sent, återkommer jag till nedan. Jag ska här försöka sammanfatta vad som har betydelse för en tidsbestämning av Jesu födelse och hans offentliga verksamhet och hur en sådan tidsbestämning kan se ut.

Tiden för Herodes den stores död

Vi vet att Herodes den store dog strax före påsken år 4 före vår tideräkning. Enligt den judiske historieskrivaren Flavius Josefus (37-ca 100 e.Kr.) inföll den 15:e Nisan detta år den 12 april (*Antiquitates* 17,8.1 och 17,9.3)³ och kort före Herodes död inträffade en månförmörkelse (*Ant.* 17,6.4) som enligt astronomer ägde rum natten mellan den 12 och 13 mars (jfr *Ant.* 17,8.1). Herodes har alltså dött i slutet av mars eller i början av april. Då var Jesus redan född. Eftersom Jesu omskärelse, hans frambärande i templet, besöket av österländska stjärntydare, flykten till Egypten och mordet på de oskyldiga barnen i Betlehem ägde rum mellan Jesu födelse och Herodes död kring den 1 april år 4 före vår tideräkning, kan Jesus se-

³ Josefus *Antiquitates judaicae* (judarnas gamla historia) innehåller 20 böcker och sträcker sig från skapelsen till författarens egen tid, ca 100 e.Kr.

nast ha fötts i början av år 4 f.Kr. Jag tror att han föddes i slutet av år 5 f.Kr. (se nedan).

Tiden för Johannes Döparens födelse

Enligt Lukas 1:5 tjänstgjorde Johannes Döparens far Sakarias i Abias prästavdelning. Prästerna var enligt 1 Krönikeboken 24 indelade i 24 avdelningar som var och en tjänstgjorde i tur och ordning två gånger per år, en vecka åt gången. Abias prästavdelning var enligt 1 Krön. 24:10 den 8:e i ordningen. Enligt Talmud (judarnas stora efterbibliska skriftsamling) var Jojarib, den 1:a prästavdelningen (1 Krön. 24:7), i tjänst när templet förstördes den 9:e i månaden Ab år 70 e.Kr., dvs. den 4 augusti. Tack vare denna information går det att räkna ut att Abias prästavdelning år 6 f.Kr. var i tjänst den 17-23 april och sedan den 3-9 oktober. Alltså blev Johannes till sannolikt mot slutet av april eller i mitten av oktober år 6 f.Kr., eftersom Johannes hustru Elisabet blev havande "någon tid därefter" (Luk. 1:24). Nu berättar Lukas (1:26) att när Elisabet var i "sjätte månaden" blev jungfru Maria havande med Jesus. Sålunda blev Maria havande när Elisabet hade varit gravid i minst fem månader, dvs. antingen i oktober år 6 f.Kr. eller i april år 5 f.Kr. Johannes föddes 3-4 månader senare, dvs. antingen i början av januari eller i början av juli år 5 f.Kr. Jesus, som föddes 5-6 månader senare, bör alltså ha fötts antingen i slutet av juni eller i slutet av december år 5 f.Kr.

Det är alltså fullt möjligt att Jesus föddes just den 25 december. Om så är fallet skedde Jesu omskärelse den 1 januari år 4 f.Kr. och 33 dagar senare, den 3 februari samma år, bars Jesus fram i templet i Jerusalem (Luk. 2:22ff; 3 Mos. 12:3-4). Någon gång därefter, kanske i mitten av februari, kom de österländska stjärntydarna och frågade efter "judarnas nyfödde konung" (Matt. 2:1ff). Nu bodde Maria och Josef inte längre i det stall där Jesus föddes och där de fick besök av herdarna, utan i ett hus (Luk. 2:11). Omedelbart efter stjärntydarnas besök flydde Josef med Maria och Jesus till Egypten för att undgå

den ursinnige Herodes illdåd. I sitt försök att döda Jesus lät Herodes mörda alla pojkar i Betlehem med omnejd som var två år och därunder (Matt. 2:16ff).

Vistelsen i Egypten blev kortvarig. Redan kring den 1 april dog Herodes, och Josef kunde nu ta med sig Jesus och Maria och återvända till Israels land. Men eftersom Arkelaus, som var mycket grym och hade det sämsta ryktet av alla Herodes söner, tog över makten i Judeen, vågade Josef inte återvända till Betlehem utan flyttade tillbaka till Nasaret i Galileen (Matt. 2:19ff).

Stjärnkonjugationen år 7 f.Kr.

År 7 f.Kr. hände något ovanligt: Planeterna Jupiter och Saturnus sammanstrålade i fiskens stjärnbild inte mindre än tre gånger (i maj, oktober och december). Många har satt detta fenomen i samband med den stjärna som de österländska stjärntydarna hade sett gå upp och tolkat som ett tecken på att en kung skulle födas åt judarna. I sin bok "The Life and Times of Jesus the Messiah" (3 uppl. 1886, s. 211f) nämner Alfred Edersheim bl.a. följande: Judisk förväntan på en Messias var förbunden med en märklig och speciell stjärnkonjugation som skulle föregå Messias födelse. I en av de mindre midrasherna, som ingår i det verk på sex volymer som publicerats av Jellinek under titeln "Beth ha-Midrash" (Leipzig och Wien 1853-1878), står det att en stjärna i öster ska visa sig *två år* före Messias födelse (vol. III, s. 8). Bo Reicke skriver i "Svenskt Bibliskt Uppslagsverk", vol. II, col.1406: "Antika planetkalendrar ge vid handen, att Jupiter i Orienten betraktades som världshärskares stjärna, Saturnus som Palestinas, och Fiskarnas stjärnbild som den yttersta tidens tecken."

Matteus berättar att Herodes i hemlighet kallade till sig stjärntydarna och "frågade ut dem om när stjärnan hade visat sig" (2:7). När Herodes sedan försökte döda Messias, som han tydligen uppfattade som en jordisk konkurrent, lät han döda alla pojkar i Betlehemområdet som var "två år och därunder"

(2:16). Men varför lät han döda pojkar på upp till två år, när han var ute efter "judarnas nyfödde konung"? Är denna stora marginal bara ett vittnesbörd om Herodes hänsynslösa grymhet? Eller kan det vara så att stjärntydarna berättat om vad de sett två år tidigare? Tyder stjärntydarnas ankomst till Jerusalem två år efter Jupiters och Saturnus konjugation att de kände till den judiska förväntan om att Messias skulle födas två år efter en märklig stjärnas uppgång? Vi vet inte säkert. Men så mycket kan vi säga: Den stjärna som plötsligt visade sig för stjärntydarna när de var på väg till Betlehem (2:9) och som de sätter i förbindelse med den stjärna de tidigare sett, har ingen naturlig förklaring. Om den stjärna som de tidigare sett eventuellt var stjärnkonjugationen Jupiter-Saturnus, så var den stjärna som nu visade sig en övernaturlig hjälp från Gud. Den inte bara gick framför dem, den stannade dessutom över Betlehem, så att de kunde finna honom som de sökte, "judarnas nyfödde konung", den utlovade Messias.

Tiden för skattskrivningen

Jesus föddes i samband med en romersk skattskrivning som ägde rum när Kvirinius var kejsar Augustus särskilde representant i den östra delen av Romarriket. Enligt Josefus ägde en skattskrivning rum i Judeen år 6 e.Kr. och vi vet av andra källor att Kvirinius var kejsarlig legat i Syrien år 6-9 e.Kr. Menar Lukas genom att nämna Kvirinius i samband med födelseberättelsen i Lukas 2 att Jesus föddes först år 6 e.Kr.? Inte alls. Denna senare skattskrivning nämner Lukas i Apostlagärningarna 5:37 och han är noga med att skilja den från skattskrivningen när Jesus föddes. Om den skattskrivning som ägde rum vid Jesu födelse skriver han nämligen: "Detta var den första skattskrivningen" (Luk. 2:2). Kvirinius var av allt att döma i tjänst både vid den första och andra skattskrivningen. Enligt den romerske historikern Tacitus (*Annales* 3,48)⁴ valdes Kvirinius till konsul över Syrien redan år 12 f.Kr. Omkring år

⁴ Tacitus levde ca 55-117 e.Kr. Hans stora historieverk *Annales* omfattar 16 böcker men finns inte bevarat i sin helhet.

7 f.Kr utnämndes han till kejserlig legat i Syrien tillsammans med Varus. Efter en del andra uppdrag fr.o.m. år 1 f.Kr. utsågs han på nytt som legat i Syrien år 6 e.Kr.⁵

Kejsar Tiberius 15:e regeringsår

"Under kejsar Tiberius femtonde regeringsår, när Pontius Pilatus var landshövding över Judeen", fick Johannes Döparen Guds kallelse att "bana väg för Herren" (Luk 3:1ff). Augustus dog den 19 augusti år 14 e.Kr. Men i början av år 12 e.Kr. utsåg han sin styvson Tiberius till sin samregent (*collega imperii*) med kejsartitel.⁶ Därmed börjar Johannes Döparen sin verksamhet år 26 e.Kr., "Tiberius femtonde regeringsår". Pontius Pilatus var då "prefekt" i provinsen Judeen. Hans ämbets tid omfattade åren 26-36 e.Kr.

Tiden när Jesu offentliga verksamhet började

Johannes Döparen "gick omkring i hela trakten vid Jordan och förkunnade omvändelsens dop till syndernas förlåtelse" (Luk. 3:3). Han sa bl.a.: "Jag döper er i vatten till omvändelse, men den som kommer efter mig är starkare än jag. Jag är inte ens värd att ta av honom hans sandaler" (Matt. 3:11). "Jesus kom från Galileen till Johannes vid Jordan för att döpas av honom" (Matt. 3:13). Detta skedde sannolikt i december år 26 e.Kr. eller i början av januari år 27 e.Kr. Det blev inledningen till Jesu offentliga verksamhet. "Jesus var omkring trettio år när han började sin gärning", skriver Lukas (3:23). Det stämmer om Jesus föddes i december år 5 f.Kr. Man bör då veta att vår tideräkning inte har något år 0, utan efter 1 f.Kr. följer 1

⁵ Jag har uppehållit mig ganska utförligt vid Kvirinius, eftersom många menat att uppgiften i Luk. 2:2 inte går att förena med uppgiften i Matteus 2 om att Jesus föddes medan Herodes den store ännu levde. Se nu senast Lena Einhorn, s. 54: "Om man utgår från Lukasevangeliet föddes alltså Jesus tidigast år 6 efter vår tideräknings början." "Det är alltså omöjligt att Jesus föddes både under Herodes den stores tid och under Quirinius tid."

⁶ Såväl noten i Folkbibeln som i Bibel 2000 angående Tiberius regeringstid bör justeras till 12-37 e.Kr.

e.Kr. I början av år 27 e.Kr. var alltså Jesus 30 år (4+26). Efter en kortare tid i Judeen återvände Jesus kring mitten av februari till Galileen tillsammans med sina första lärjungar. Där deltog de i ett bröllop i Kana och där gjorde Jesus sitt första underverk (Joh. 2:11).

Året när arbetet med templet pågått i 46 år

Jesus var noga med att enligt lagen gå upp till Jerusalem vid varje påskhögtid. När påsken närmade sig i april år 27 begav han sig därför tillbaka till Judeen (Joh. 2:13). I samband med högtiden sa han att han skulle resa upp templet på tre dagar (han syftade på sin kropp, förklarar Johannes). Då fick han följande kommentar av judarna: "I fyrtiosex år har man byggt på detta tempel, och du ska resa upp det på tre dagar!" (Joh. 2:19-20). Denna kommentar är av betydelse för vår kronologi. Vi vet när Herodes den store började med ombyggnaden av tempelområdet, nämligen år 20 f.Kr. I april år 27 e.Kr. hade detta arbete pågått i 46 år. Vår kronologi blir alltså bekräftad.

Tiden för Jesu fortsatta verksamhet

Efter påskhögtiden år 27 tillbringade Jesus sommaren och hösten i Jerusalem och dess omgivning. Först i december samma år lämnade han Judeen och begav sig via Samarien till Galileen. Att denna resa skedde i december framgår av Joh. 4:35 där det står: "Säger ni inte att det ännu är fyra månader kvar till skörden?" Skörden började i april. Efter två dagar i Samarien (Joh. 4:43), där först en samaritisk kvinna och sedan många fler samariter kom till tro på Jesus som Messias, "världens Frälsare", fortsatte Jesus till Galileen. Han "kom tillbaka till Kana i Galileen, där han hade gjort vatten till vin" (Joh. 4:46). Sedan vistades Jesus i Galileen från december år 27 till april år 28. En enda händelse rapporteras från denna tid, nämligen hur Jesus botade en kunglig tjänares son bara genom att säga: "Din son lever." "Detta var det andra tecknet. Jesus gjorde sedan han hade kommit från Judeen till Galileen" (Joh 4:54).

”Därefter inföll en av judarnas högtider, och Jesus gick till Jerusalem” (Joh. 5:1). Vilken högtid åsyftas? Det kan inte ha varit purimfesten den 14 och 15 Adar år 28, dvs. i mars. Purimfesten firades inte i templet utan kunde firas var som helst i landet. Den högtid som åsyftas måste vara en av vallfartsfesterna, och då ligger påsken närmast till hands, den högtid som överskuggar alla andra händelser i judarnas ceremoniallag. Redan under denna påsk mötte Jesus förföljelse och dödsbot i Jerusalem (Joh. 5:16-18). Han fick också höra att Johannes Döparen hade kastats i fängelse, och när högtiden var över återvände han till Galileen. Innan han lämnade Jerusalem sa han till sina motståndare angående Johannes Döparen: ”Han har vittnat för sanningen.” ”Han var en lampa som brann och lyst, och en kort tid ville ni glädja er i hans ljus” (Joh. 5:33, 35).

Tillbaka i Galileen lämnade Jesus Nasaret och bosatte sig i Kapernaum (Matt. 4:12-13). Han framträdde fr.o.m. sommaren år 28 som Galileens profet, det ljus som skulle skina i Sebulons och Naftalis land enligt profetian i Jesaja 9. ”Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd er, för himmelriket är nära”, dvs. himmelriket är nu här (Matt. 4:17). Synoptikerna berättar mycket om Jesu verksamhet i Galileen under denna tid, dvs. från sommaren år 28 fram till påsken år 29 (den tid som förflyter mellan det som berättas i Joh. 5 och Joh. 6). När Jesus mättade fem tusen män och undervisade om Livets bröd (Joh. 6), ”den mat som varar och ger evigt liv och som Människosonen ska ge er” (v. 27), var påsken nära (Joh. 6:4), dvs. påsken våren år 29. Under sommaren år 29 utsträckte Jesus sin verksamhet bl.a. till Tyrus område och återvände sedan via Sidon och Dekapolis område till Galileiska sjön (Mark. 7:31).

Under lövhyddohögtiden i oktober år 29 var Jesus på nytt i Jerusalem (Joh. 7:1-10:21) men återvände efter denna högtid till Galileen och avslutade där sin verksamhet bland ett folk som enligt Jesaja 9:2 hade sett ett stort ljus. Sedan började han re-

san till sin offerdöd på Golgata. När han anlände till gränsen mellan Galileen och Samarien, begav han sig till Perea, området som låg alldeles öster om floden Jordan. Där tillbringade han vintern 29/30. I december 29 var Jesus och lärjungarna vid Jordans södra del. Därifrån gjorde han en kort resa till Jerusalem, till tempelinvigningsfesten (Joh. 10:22ff). Sedan återvände han till Perea.

Under våren år 30 uppväckte Jesus Lazarus som "redan hade legat fyra dagar i graven" (Joh. 11:17), en handling som direkt hör samman med Jesu egen död. Många judar, som hade kommit till Maria och Marta och sett vad Jesus hade gjort, kom till tro på honom (Joh. 11:45). Därför kallade översteprästerna och fariseerna samman Stora rådet och sa: "*Vad gör vi? Den här mannen gör många tecken. Om vi låter honom hålla på så här, kommer alla att tro på honom*" (Joh. 11:47f). "Från den dagen överlade de om att döda honom. Jesus vandrade därför inte längre öppet omkring bland judarna utan begav sig bort därifrån till landsbygden nära öknen, till en stad som heter Efraim" (Joh. 11:55-56). När påsken närmade sig gick sedan Jesus via Jeriko upp till Jerusalem för att lida och dö.

Söndagen den 2 april år 30 red Jesus in i Jerusalem på en åsna, så som det var förutsagt om Messias i Sakarja 9:9: "Se, din konung kommer till dig... Han kommer ödmjuk, ridande på en åsna, på en åsninnas föl." Måndagen den 3 april renade han templet på nytt. Torsdagen den 6 april instiftade han nattvarden, förråddes, greps och fördes inför översteprästerna och Stora rådet. Tidigt på morgonen fredagen den 7 april "beslöt alla översteprästerna och folkets äldste att de skulle döda Jesus" (Matt. 27:1). De lät binda honom och förde honom till den romerske prefekten Pontius Pilatus med begäran om att denne skulle döma Jesus till döden. Pilatus avkunnade dödsdomen och redan vid niotiden (Mark. 15:25) korsfästes Jesus enligt romersk avrättningsmetod. Omkring kl. 15 sa Jesus "Det är fullbordat" och gav upp andan. Han begravdes

i en ny klippgrav nära avrättningsplatsen på Golgatakullen före sabbatens inträdande omkring kl. 18.

Tidigt söndagen den 9 april var graven tom, fastän den varit förseglad och noga bevakad. Jesus hade uppstått från de döda precis som han hade förutsagt. Några ur vaktstyrkan under rättade översteprästerna om allt som hade hänt. Men enligt Matteus kallade översteprästerna samman de äldste "och beslöt att ge soldaterna en stor summa pengar och sa: 'Säg att hans lärjungar kom på natten och rövade bort honom medan ni sov. Och om landshövdingen får höra det, ska vi tala med honom och se till att ni kan känna er helt lugna.' De tog emot pengarna och gjorde som de hade blivit tillsagda, och än i dag är detta rykte spritt bland judarna" (Matt. 28:11-15).

Enligt såväl Matteus som Markus, Lukas och Johannes visade sig Jesus för flera personer och vid flera tillfällen efter sin uppståndelse. Paulus sammanfattar: "Han visade sig för Kefas och sedan för de tolv. Därefter visade han sig för mer än femhundra bröder på en gång, av vilka de flesta ännu lever, medan några är avsmnade. Sedan visade han sig för Jakob och därefter för alla apostlarna. Allra sist visade han sig också för mig" (1 Kor. 15:5-8).

Jesu lärjungar hade inte lätt för att tro att Jesus verkligen var uppstånden. Lukas skriver: "Uppskakade och förskräckta trodde de att de såg en ande. Men han sa till dem: 'Varför är ni så förskräckta, och varför stiger det upp tvivel i era hjärtan? Se på mina händer och mina fötter att det verkligen är jag. Rör vid mig och se. En ande har inte kött och ben, som ni ser att jag har.' När han hade sagt detta, visade han dem sina händer och sina fötter" (Luk. 24:38-40). Aposteln Thomas var inte närvarande när Jesus visade sig för de andra apostlarna på uppståndelsedagens kväll. Han tvivlade på de andra apostlarnas uppgifter om att de verkligen hade sett Jesus. Men en vecka senare, söndagen den 16 april, kom Jesus på nytt till lärjungarna när också Thomas var med. Då kunde Thomas inte längre tvivla på att Jesus verkligen hade uppstått. När Jesus

sa: "Räck hit ditt finger och se mina händer. Och räck hit din hand och stick den i min sida. Och tvivla inte utan tro!", svarade Thomas: "Min Herre och min Gud!" (Joh. 20:24-28).

Under fyrtio dagar efter sin uppståndelse umgicks Jesus med sina apostlar och talade med dem om Guds rike (Apg. 1:3). Torsdagen den 18 maj år 30 skedde Jesu himmelfärd.. "De såg hur han lyftes upp, och ett moln tog honom ur deras åsyn", berättar Lukas (Apg. 1:9).

Tideräkning

För att tidsbestämna händelser har man använt sig av olika metoder. I många länder använde man sig av listor över olika städernas styresmän. Så var fallet redan i det gammalassyriska riket. Går vi till Grekland och Aten, finner vi där en lista över årliga arkonter (styresmän) som går så långt tillbaka som till år 683 f.Kr. Omkring år 300 f.Kr. lanserade Timaios (en historie-skrivare under antiken) ett annat kronologiskt system genom att lägga de olympiska segerlistorna till grund för dateringar. De första olympiska spelen ägde ju rum redan år 776 f.Kr. och fortsatte sedan i obruten följd vart fjärde år fram till år 394 e.Kr. Då avskaffade kejsar Theodosius dem av kristna skäl, eftersom de var tillägnade den hedniske guden Zeus. Därefter övergick man i lärda kretsar till att bruka en serie årtalscykler som kallas *indiktionen*. Denna tideräkningsmetod vann insteg i påvens kansli först på 600-talet och fick stor utbredning genom att den lärde engelske munken Beda (673-735) använde indiktionen i sina skrifter. Den blev därefter vanlig i England och i de tyska kungahoven, hos de senare fram till 1378, då *den dionysiska eller kristna eran* (se nedan) infördes.

En tideräkning som bl.a. används i Mackabeerböckerna är *den seleukidiska tideräkningen*. Den utgår från den makedoniske generalen Seleukos Nikators intåg i Babylon den 1 oktober 312 f.Kr.

Den romerske vetenskapsmannen och författaren Marcus Terentius Varro, som levde 116-27 f.Kr., lanserade en tideräkning som tog sin utgångspunkt i Roms grundläggning. Den har kallats för *den varroniska tideräkningen*. Han ansåg sig kunna fastslå att Roms grundläggning ägt rum i april år 753 f.Kr. (enligt vår nuvarande tideräkning). Efter sina årtal skrev han a.u.c., vilket betyder *ab urbe condita*, dvs. "efter stadens grundläggning".

Ganska stor spridning fick *den diocletianska tideräkningen*. Den tar sin utgångspunkt i kejsar Diocletianus trontillträde den 29 augusti 284 e.Kr. Flera östkyrkor använde sig av denna tideräkning i flera hundra år. Vid det s.k. Trullanska konciliet i Konstantinopel år 692 e.Kr. ersattes denna tideräkning av *den bysantinska eran*. Åren i denna tideräkning räknas från världens skapelse, som daterades till den 1 september 5509 f.Kr. Den bysantinska tideräkningen blev den ortodoxa kyrkans officiella tideräkning och användes bl.a. i Ryssland i drygt tusen år (fram till 1700-talet).

Den dionysiska eller kristna tideräkning som vi använder i dag fick mera allmän spridning först långt fram på medeltiden. Den togs först i bruk i påvens kansli i Vatikanen på 960-talet och fick ersätta den då använda indiktionsmetoden. Därefter spred sig den dionysiska tideräkningen till Tyskland och Frankrike. I nuvarande Spanien och Portugal infördes den först på 1300-talet och ännu senare i norra Europa. Många olika tideräkningsmetoder användes länge samtidigt.

Mannen bakom den kristna tideräkningen är en skytisk munk som bodde i Italien och hette Dionysius. Han kallades Exiguus som betyder "den lille". År 525 fick han i uppdrag av påven Johannes I att utarbeta en förbättrad metod för beräkning av tiden för påsken. Det rådde nämligen meningsmotsättningar mellan olika kyrkor om den rätta tidpunkten för påskfirandet. I samband med detta uppdrag frågade sig Dionysius: Varför använder vi den store kristendomsförföljaren Diocle-

tianus och hans trontillträde (år 284) som utgångspunkt för vår tideräkning? (Den diocletianska tideräkningen användes nämligen i Rom på 500-talet.) Borde vi inte i stället göra Kristi födelse till utgångspunkt för vår tideräkning?

Men det var inte lätt att räkna ut tidpunkten för Kristi födelse. Dionysius Exiguus tvingades utgå från följande antaganden: 1) att Kristus dog i sitt 31:a levnadsår och 2) att hans uppståndelse på påskdagen inträffade den 25 mars. Tyvärr var dessa antaganden felaktiga och hans datering ifrågasattes bl.a. av Beda på 700-talet och förkastades av den tyske munken Regino av Prüm på 800-talet. Men under senare delen av medeltiden fick, som vi redan nämnt, den dionysiska eller kristna tideräkningen mera allmän spridning.

Den stora frågan: Vem är han?

Många undrar vem Jesus egentligen är. Jesu lärjungar undrade och förundrades. De människor som mötte honom och såg hans under undrade och förundrades. Kan han vara den utlovade Messias?

Han föddes i Betlehem i slutet av år 5 f.Kr. och fick namnet Jesus som betyder "Herren är frälsningen". Han växte upp i Nasaret i Galileen. Han började sin offentliga verksamhet i slutet av år 26 och fullbordade sitt frälsningsuppdrag genom att dö på ett kors fredagen den 7 april år 30. Enligt många vittnen besegrade han döden och lämnade graven tom tidigt på söndagsmorgonen den 9 april. Han undervisade sedan sina lärjungar i ytterligare 40 dagar, innan han återvände till sin himmelske Fader torsdagen den 18 maj år 30.

Vem är denne märklige man? De som hörde honom i Nasarets synagoga blev mycket förvånade och sa: "*Varifrån har han fått denna vishet och dessa kraftgärningar?*" (Matt. 13:54). Lärjungarna som var med honom i en båt på Gennesarets sjö när det blåste upp till full storm, greps av stor fruktan när Jesus med sitt blotta ord stillade stormen. De sa till varandra: "*Vem*

är han, eftersom både vinden och sjön lyder honom?" (Mark. 4:41). När han söndagen den 2 april år 30 kom till Jerusalem "ridande på en åsna", "kom hela staden i rörelse, och man frågade: *Vem är han?*" (Matt. 21: 10). När Herodes Antipas fick höra om Jesus och allt som hände, "visste han inte vad han skulle tro". "*Vem är han som jag hör sådant om?*" (Luk. 9:7ff).

De flesta av judarnas ledare försökte avvisa Jesu under som verkliga under. När Jesus botade en blindfödd, betvivlade de att den blindfödde varit blind och fått sin syn (Joh. 9:18). När hans föräldrar bekräftade att deras son verkligen föddes blind, "kallade de för andra gången till sig mannen som hade varit blind och sa till honom: *Ge Gud äran! Vi vet att den mannen är en syndare*" (v. 24). Den blindfödde svarade: "Om han är en syndare vet jag inte. Men ett vet jag, att jag som var blind nu ser" (v. 25). De judiska ledarna kunde inte förneka att ett stort under hade skett, ändå avvisade de Jesus med följande motivering: "Vi vet att Gud har talat till Mose, men varifrån den här mannen kommer, det vet vi inte" (v. 29). Den blindföddes kommentar är belysande: "*Ja, det är det som är så märkligt. Ni vet inte varifrån han är, och han har öppnat mina ögon! ... Aldrig någonsin har man hört att någon har öppnat ögonen på en som var född blind. Om den mannen inte vore från Gud, kunde han ingenting göra*" (v. 30, 32-33).

"De gärningar som Fadern har gett mig att fullborda, *just de gärningar jag utför*, vittnar om att Fadern har sänt mig", sa Jesus till judarna (Joh. 5:36). Dessa gärningar skedde *öppet inför många vittnen och var svåra att förneka*. Man måste blunda för vad Jesus faktiskt har sagt och gjort för att kunna vidhålla att Jesus var en vanlig, syndig människa och inte "Messias, den levande Gudens Son". "Vi vet att han verkligen är världens Frälsare", sa många samariter sedan de genom den samaritiska kvinnans vittnesbörd om Jesus kommit till honom och lyssnat till hans ord (Joh. 4:39-42). "Den mannen var verkligen Guds Son", måste den romerske officeren vid Jesu korsmedge (Mark. 15:39). När Jesus sa: "Jag och Fadern är ett", tog ju-

darna upp stenar för att stena honom (Joh. 10:30-31). Följande kommentar av Jesus är belysande: *"Om jag inte gör min Faders gärningar, så tro mig inte. Men om jag gör dem, så tro på gärningarna, om ni inte kan tro på mig. Då ska ni förstå att Fadern är i mig och jag i Fadern"* (Joh. 10:37-38).